

Nazwa modułu: Wstęp do fizyki atomowej i molekularnej

Rok akademicki: 2018/2019 Kod: JFM-2-011-TO-s Punkty ECTS: 4

Wydział: Fizyki i Informatyki Stosowanej

Kierunek: Fizyka Medyczna Specjalność: Techniki obrazowania i biometria

Poziom studiów: Studia II stopnia Forma i tryb studiów: Stacjonarne

Język wykładowy: Polski Profil kształcenia: Ogólnoakademicki (A) Semestr: 0

Strona www: (brak)

Osoba odpowiedzialna: dr Czaplński Wilhelm (czaplinski@fis.agh.edu.pl)

Osoby prowadzące: dr Czaplński Wilhelm (czaplinski@fis.agh.edu.pl)

Krótką charakterystyka modułu

Celem przedmiotu jest przedstawienie studentom kwantowego opisu atomów i molekuł dwuatomowych.

Opis efektów kształcenia dla modułu zajęć

Kod EKM	Student, który zaliczył moduł zajęć wie/umie/potrafi	Powiązania z EKK	Sposób weryfikacji efektów kształcenia (forma zaliczeń)
Wiedza			
M_W001	Student ma szansę zdobycia podstawowej wiedzy dot. budowy atomu wieloelektronowego i najprostszych molekuł dwuatomowych, a także przejść radiacyjnych i towarzyszących im reguł wyboru.	FM2A_W01	Egzamin
M_W002	Student ma szansę zapoznania się z aparatem matematycznym mechaniki kwantowej wykorzystywanym w opisie atomów wieloelektronowych i molekuł dwuatomowych. Ma szansę zapoznania się z najbardziej popularnymi metodami manipulacji atomami.	FM2A_W03, FM2A_W01	Egzamin
Umiejętności			
M_U001	Student ma szansę zdobyć umiejętność obliczania szybkości przejść radiacyjnych w atomach, poprawek relatywistycznych do widma atomu wodoru.	FM2A_U02, FM2A_U04	Aktywność na zajęciach

M_U002	Student ma szansę zdobyć umiejętność praktycznego posługiwania aparatem matematycznym wykorzystywanym w teorii molekuł dwuatomowych.	FM2A_U02	Aktywność na zajęciach
--------	--	----------	------------------------

Matryca efektów kształcenia w odniesieniu do form zajęć

Kod EKM	Student, który zaliczył moduł zajęć wie/umie/potrafi	Forma zajęć										
		Wykład	Ćwiczenia audytoryjne	Ćwiczenia laboratoryjne	Ćwiczenia projektowe	Konwersatorium	Zajęcia seminaryjne	Zajęcia praktyczne	Zajęcia terenowe	Zajęcia warsztatowe	Inne	E-learning
Wiedza												
M_W001	Student ma szansę zdobycia podstawowej wiedzy dot. budowy atomu wieloelektronowego i najprostszycz molekuł dwuatomowych, a także przejść radiacyjnych i towarzyszących im reguł wyboru.	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-
M_W002	Student ma szansę zapoznania się z aparatem matematycznym mechaniki kwantowej wykorzystywanym w opisie atomów wieloelektronowych i molekuł dwuatomowych. Ma szansę zapoznania się z najbardziej popularnymi metodami manipulacji atomami.	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Umiejętności												
M_U001	Student ma szansę zdobyć umiejętność obliczania szybkości przejść radiacyjnych w atomach, poprawek relatywistycznych do widma atomu wodoru.	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-
M_U002	Student ma szansę zdobyć umiejętność praktycznego posługiwania aparatem matematycznym wykorzystywanym w teorii molekuł dwuatomowych.	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Treść modułu zajęć (program wykładów i pozostałych zajęć)

Wykład

Wstęp do fizyki atomowej i molekularnej

1. Atom klasyczny - dlaczego nie może istnieć?

2. Atom jednoelektronowy w opisie Schroedingera:
  - a. Wektor Runge'go-Lenza i poziomy energetyczne atomu wodoru.
  - b. Zjawiska Starka i Zeemana.
  - c. Atom helu (dwa elektrony) – obliczenia wariacyjne.
3. Atom w polu elektromagnetycznym; rozważania statystyczne, współczynniki Einsteina.
4. Promieniowanie elektromagnetyczne:
  - a. Kwantowanie pola elektromagnetycznego bez źródeł.
  - c. Promieniowanie multipolowe.
  - d. Amplitudy przejść radiacyjnych E1 dla atomu wodoru i reguły wyboru, reguła sum.
  - e. Modele Rabiego i Janesa-Cummingsa.
5. Opis atomów w ramach relatywistycznej mechaniki kwantowej:
  - a. Równanie Kleina-Gordona i jego interpretacja, przybliżony opis atomów mezonowych.
  - b. Równanie Diraca – rozwiązania swobodne i ich interpretacja – elektron i pozyton.
  - c. Rozwiązanie r. Diraca dla atomu wodoru.
  - d. Rachunek zaburzeń dla atomu wodoru – relatywistyczne poprawki do równania Schrödingera.
  - e. Atom wodoru w słabych i silnych polach elektrycznych i magnetycznych.
6. Atomy wieloelektronowe:
  - a. Równania Hartee-Focka, metoda pola samo-uzgodnionego.
  - b. Hierarchia przybliżeń – sprzężenia L-S i j-j, termy elektronowe.
  - c. Struktura subtelna i nadsubtelna.
7. Zimne atomy:
  - a. Chłodzenie laserowe.
  - b. Pułapki magnetoptyczne.
  - c. Spowalnianie zeemanowskie.
  - d. Zarys teorii kondensatu Bosego-Einsteina.
  - e. Chłodzenie we wnęce wielu atomów (chłodzenie stochastyczne).
8. Molekuły i jony dwu-atomowe (H_2, H_2^+):
  - a. Metoda orbitali atomowych.
  - b. Problem dwóch centrów w mechanice kwantowej.
  - c. Metoda rozwinięcia adiabatycznego, przybliżenie adiabatyczna i Borna-Oppenheimera .
  - e. Stany oscylacyjno-rotacyjne molekuł dwu-atomowych model z potencjałem Morse'a).
9. Atomy i molekuły egzotyczne:
  - a. Powstawanie i procesy deekscytacji atomów mionowych wodoru i helu
  - b. Powstawanie molekuł mionowych w mieszaninach izotopów wodoru.
  - c. Deekscytacja w zjawiskach Augera.

Ćwiczenia audytoryjne

Wstęp do fizyki atomowej i molekularnej

1. Rachunki szczegółowe i niektóre wyprowadzenia dotyczące powyższych punktów wykładu.
2. Rozwiązywanie zadań stanowiących ilustracje do wykładanej teorii.
3. W ramach ćwiczeń rachunkowych student powinien wykonać 2 projekty polegające na numerycznych obliczeniach dotyczących modeli Rabiego i Jaynesa-Cummingsa.

Sposób obliczania oceny końcowej

Ocena z zaliczenia ćwiczeń rachunkowych i z egzaminu.

Ocena końcowa jest średnią arytmetyczną obu powyższych ocen.

Wymagania wstępne i dodatkowe

• Znajomość podstaw algebry i analizy matematycznej (w tym rachunku różniczkowego i całkowego) oraz mechaniki kwantowej – wszystko w zakresie zgodnym z programem studiów.

Zalecana literatura i pomoce naukowe

1. B. H. Bransden, C. J. Joachain, "Physics of Atoms and Molecules"
2. G. K. Woodgate, "Struktura atomu"
3. C.C.Gerry, P.L.Knight, "Wstęp do optyki kwantowej"
4. W.Kołos, J.Sadlej, "Atom i cząsteczka"

Publikacje naukowe osób prowadzących zajęcia związane z tematyką modułu

Prace, w których wykorzystano wykładany materiał:

W. Czapliński, M.Rybski

"Formation of the weakly bound muonic molecule $(4\text{He}\mu\text{t})_2^+$ in the three-body $(\text{t}\mu)_1\text{s}+4\text{He}+4\text{He}$ collision"

Phys. Lett. A 380 (2016) 869,

W. Czapliński, J. Gronowski, W. Kamiński, N. Popov

"Resonant enhancement of the formation of hydrogen-helium muonic molecules"

Phys. Lett. A 375 (2010) 155,

W. Czapliński

"Auger formation of the $(3\text{He}\mu\text{p})_2^+$ molecule in collisions of muonic hydrogen μp with helium at energies 0.1–50eV"

Phys. Rev. A, 88 (2013) 032706.

Informacje dodatkowe

Sposób odrobienia zaległości spowodowanych nieobecnością na ćwiczeniach rachunkowych:

W razie nieobecności na co najmniej trzech kolejnych zajęciach student powinien zaliczyć zaległy materiał ustnie lub pisemnie.

Student ma prawo do jednej nieusprawiedliwionej nieobecności na ćwiczeniach rachunkowych.

Nakład pracy studenta (bilans punktów ECTS)

Forma aktywności studenta	Obciążenie studenta
Przygotowanie do zajęć	50 godz
Udział w wykładach	30 godz
Udział w ćwiczeniach audytoryjnych	30 godz
Egzamin lub kolokwium zaliczeniowe	2 godz
Sumaryczne obciążenie pracą studenta	112 godz
Punkty ECTS za moduł	4 ECTS